

Янишен Віктор Петрович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права № 1,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: 4633@ukr.net
ORCID 0000-0002-1495-613X

doi: 10.21564/2414–990x.139.115217
УДК 347.457

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ»: НОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Проаналізовано положення чинного законодавства України та Європейського Союзу, що регулює відносини у сфері споживчого кредитування. Розглянуто сутність споживчого кредитування, склад суб'єктів та правову форму його здійснення. Розкрито зміст найважливіших прав споживача кредитних послуг (зокрема, право на отримання інформації, право на відмову від договору про споживчий кредит та дострокове повернення кредиту), а також особливості відповідальності споживача за договором про споживчий кредит.

Ключові слова: кредит; споживчий кредит; договір про споживчий кредит; кредитодавець; споживач; відповідальність споживача.

Янишен В. П., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедри гражданского права № 1, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков. e-mail: 4633@ukr.net ; ORCID 0000-0002-1495-613X

Закон Украины «О потребительском кредитовании»: новые стандарты защиты прав заемщиков

Анализируются положения действующего законодательства Украины и Европейского Союза, регулирующие отношения в сфере потребительского кредитования. Рассматривается сущность потребительского кредитования, состав субъектов и правовую форму его осуществления. Раскрыто содержание наиболее важных прав потребителя кредитных услуг (в частности, право на получение информации, право на отказ от договора о потребительском кредите и досрочный возврат кредита), а также особенности ответственности потребителя по договору о потребительском кредите.

Ключевые слова: кредит; потребительский кредит; договор о потребительском кредите; кредитодатель; потребитель; ответственность потребителя.

Постановка проблеми та актуальність теми. Найбільш поширеною та перспективною формою запозичення коштів громадянами є споживче кредиту-

вання. За інформацією Національного банку України (далі – НБУ), станом на кінець вересня 2017 р. обсяг споживчих кредитів становив 112,076 млрд грн, тоді як за аналогічний період попереднього року він склав лише 101,429 млрд грн [1]. Це свідчить про певну позитивну динаміку до збільшення споживчого кредитування. Проте рівень довіри населення до фінансових установ був значно підірваний впливом світової фінансової кризи 2008–2009 рр. та подіями кількох останніх років у банківській сфері, пов'язаними із виведенням з ринку значної кількості банків. Це викликано здебільшого недобросовісною рекламою, неналежним розкриттям інформації щодо умов кредитування, несправедливими умовами договорів споживчого кредиту, нав'язуванням кредитором додаткових та супутніх послуг тощо. Тому актуальність питань правового регулювання споживчого кредитування у світлі концепції захисту прав споживачів фінансових послуг не потребує підтвердження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання правового регулювання споживчого кредитування широко висвітлюються у науковій літературі. Їх досліджують І. А. Безклубий (I.A. Bezklubiy), В. К. Грошева (V.K. Hrosheva), Л. М. Іваненко (L.M. Ivanenko), С. В. Ленський (S.V. Lenskyi), С. М. Лепех (S.M. Lepak), М. С. Муляр (M.S. Muliar), Л. П. Оплачко (L.P. Oplachko), І. Б. Охріменко (I.B. Okhrimenko), В. Я. Погребняк (V.Ia. Pohrebniak), О. В. Соболев (O.V. Soboliev), Г. Ю. Шемшученко (H.Iu. Shemshuchenko) та інші. Проте проблематика споживчого кредитування розглядалась здебільшого у загальному контексті кредитних відносин та без урахування останніх змін до законодавства України у цій сфері.

Метою цієї статті є дослідження питань забезпечення захисту прав фізичних осіб – споживачів кредитних послуг з урахуванням положень Закону України «Про споживче кредитування» та законодавства Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. В основі споживчого кредитування лежить економіко-правова категорія кредиту. Великий енциклопедичний юридичний словник містить наступне визначення кредиту (лат. *creditum* – позика, борг, від *credere* – довіряти): відносини у зв'язку з передачею грошей або матеріальних цінностей у тимчасове користування за умови їх повернення. Основними формами його є банківський кредит, що надається як грошова позика, і споживчий кредит, що використовується у грошовій і товарній формах [2, с. 425].

З метою усунення прогалин у регулюванні споживчого кредитування, захисту прав та законних інтересів споживачів і кредиторів, створення належного конкурентного середовища на ринках фінансових послуг та підвищення довіри до нього, забезпечення сприятливих умов для розвитку економіки України, гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу та міжнародними стандартами, 15.11.2016 р. був прийнятий Закон України «Про споживче кредитування» (далі – ЗУ «Про споживче кредитування») [3], який визначає загальні правові та організаційні засади споживчого кредитування в Україні відповідно до міжнародно-правових стандартів у цій сфері. У більшості європейських країн: Австрії, Болгарії, Іспанії, Латвії, Польщі, Португалії,

Словаччині, Чехії, Хорватії також були розроблені окремі законодавчі акти, що регулюють цей вид фінансової діяльності. З набранням 10.06.2017 р. чинності вказаним Законом ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів» (далі – ЗУ «Про захист прав споживачів») [4] у попередній редакції втратила чинність, а сам Закон застосовується до відносин споживчого кредитування у частині, що не суперечить нормам ЗУ «Про споживче кредитування». Наведений ЗУ «Про споживче кредитування» гармонізований з одним із основних документів Європейського Союзу з регулювання відносин у сфері споживчого кредитування – Директивою 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.04.2008 р. про кредитні угоди для споживачів та про скасування Директиви Ради 87/102/ЄЕС (далі – Директива 2008/48/ЄС) [5].

В юридичній літературі дано різноманітні визначення споживчого кредиту та споживчого кредитування. Споживчий кредит – це грошові кошти, які надаються населенню на задоволення потреб кінцевого споживання [6, с. 91]. Споживчим кредитом, є гроші, які надаються банком або іншою фінансовою (кредитною) установою, що отримали у встановленому законодавством порядку ліцензію на проведення кредитних операцій, фізичній особі на придбання товарів, оплату результатів робіт, послуг із метою задоволення її особистих, сімейних, побутових потреб, не пов'язаних із здійсненням нею підприємницької діяльності на умовах забезпечення, повернення, строковості, платності та цільової спрямованості [7, с. 9]. В економічній літературі зустрічається твердження, що споживчим кредитом є кредит, який надається юридичним чи фізичним особам на споживчі цілі [8, с. 380]. Це визначення видається нам хибним, адже споживачем (позичальником) за договором про споживчий кредит є лише фізична особа, яка уклала або має намір укласти договір про споживчий кредит.

За змістом п. 11. ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про споживче кредитування» під споживчим кредитом (кредитом) розуміються грошові кошти в національній валюті, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника. Проте це визначення не є універсальним. Законом України «Про споживче кредитування» (ч. 2 ст. 3) визначено вичерпний перелік випадків, на які не поширюються його положення, зокрема, встановлений максимальний строк кредитного договору – до одного місяця, загальний максимальний розмір кредиту – не більше однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на день укладення кредитного договору, кредити надані за спеціальних умов, наприклад, кредити, що надаються за договорами, укладеними у результаті врегулювання спору шляхом укладання мирової угоди, затвердженої судом; кредити, що надаються виключно в рамках відповідних державних програм або програм органів місцевого самоврядування визначеному колу фізичних осіб і передбачають окремі, визначені такими програмами, умови кредитування, у тому числі виплату процентів за користування кредитом; кредити, що надаються ломбардами у разі передання предмета застави на збереження ломбарду, за умови що зобов'язання споживача обмежуються

вартістю предмета застави. Іншими словами, положення Закону поширюються на всі споживчі кредити (зі строком більше одного місяця та на суму більше однієї мінімальної заробітної плати). Наприклад, кредитні договори, загальний розмір кредиту за якими не перевищує однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на день укладення кредитного договору, – так звані мікрокредити («гроші до зарплати», «швидко гроші» тощо), що носять виключно споживчий характер, виключаються із сфери регулювання вказаного Закону і законодавства про захист прав споживачів у цілому, що, як вбачається, не є позитивним для розвитку споживчого кредитування.

Слід звернути увагу, що Директивою 2008/48/ЄС (ст. 2) з переліку споживчих кредитів вилучені, зокрема, кредитні угоди, забезпечені іпотекою, а також кредитні угоди, які передбачають загальну суму кредиту менше 200 євро або більше 75000 євро. Наявність верхньої межі загальної суми кредиту дозволяє відмежувати значні за сумою кредити від споживчих і застосувати до них загальні правила укладання та виконання кредитного договору.

Кредитування, в тому числі й споживче, за своєю правовою природою є зобов'язальними відносинами і здійснюється на договірних засадах. Відповідно до частин 1 та 3 ст. 1054 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [9] за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. Особливості регулювання відносин за договором про надання споживчого кредиту встановлені законом. Таким сьогодні є ЗУ «Про споживче кредитування», який визначає, що договором про споживчий кредит як видом кредитного договору є договір, за яким кредитодавець зобов'язується надати споживчий кредит у розмірі та на умовах, установлених договором, а споживач (позичальник) зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти за користування кредитом на умовах, установлених договором. Важливим засобом захисту прав споживачів є пряма заборона надавати (отримувати) на території України споживчі кредити в іноземній валюті.

Крім кредитодавців та споживачів (позичальників), ЗУ «Про споживче кредитування» вводить до кола учасників відносин, пов'язаних із споживчим кредитуванням, також кредитних посередників: кредитних брокерів – юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців, які від свого імені в інтересах кредитодавця здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у сфері споживчого кредитування та кредитних агентів – фізичних осіб, фізичних осіб – підприємців або юридичних осіб, які діють на підставі договору доручення із кредитодавцем від імені та в інтересах кредитодавця і виконують частину його обов'язків за договором про споживчий кредит.

Установлення чітких вимог до кредитних посередників має сприяти одержанню споживачами більш повної та об'єктивної інформації про банки, банківські продукти, умови отримання кредитів. Інформація про комісійний збір чи іншу плату, що сплачується споживачем кредитному посереднику за його

послуги, надається кредитним посередником кредитодавцю для розрахунку загальних витрат за споживчим кредитом та реальної річної процентної ставки. Інформація про кредитних посередників в електронній та паперовій формі має бути доступною для споживачів. Вимоги до кредитних посередників та їхньої діяльності у сфері споживчого кредитування на ринках банківських послуг та небанківських фінансових установ установлюються відповідно НБУ та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Водночас участь кредитних посередників у відносинах споживчого кредитування не звільняє кредитодавців від відповідальності за порушення договору про споживчий кредит. Відповідальність за дії або бездіяльність кредитного посередника під час надання споживачам споживчих кредитів покладається на кредитодавця.

Одним із важливих об'єктів державного регулювання в споживчому кредитуванні, як слушно вказує С. В. Глібо (S.V. Glibko), є інформаційні правовідносини банків та споживачів і публічні зобов'язання банків перед потенційними клієнтами до укладання договорів та при їх укладанні, регламентування яких відбувається шляхом надання відповідно до ст. 56 Закону України «Про банки і банківську діяльність» відомостей про ціну банківських послуг та іншої інформації та консультацій з питань надання банківських послуг [10, с. 84]. Проте якщо інформацію, передбачену вказаною нормою, банки зобов'язані надати на вимогу клієнта, то ЗУ «Про споживче кредитування» встановлена пряма вимога попереднього інформування клієнта про умови споживчого кредитування як при його рекламуванні, так і на стадії укладення договору про споживчий кредит.

Фінансовим установам, в силу прямої вимоги ст. 11 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (надалі – ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг») [11] забороняється поширення у будь-якій формі реклами та іншої інформації, що містить неправдиві відомості про їх діяльність у сфері фінансових послуг. Реклама щодо надання споживчого кредиту повинна містити стандартну інформацію про максимальну суму, на яку може бути виданий кредит; реальну річну процентну ставку; максимальний строк, на який видається кредит; у разі надання кредиту для придбання товарів (послуг) у формі оплати з відстроченням або з розстроченням платежу – розмір першого внеску. Стандартна інформація повинна бути зрозумілою і точною, викладена однаковим шрифтом та відображена в основному тексті реклами. Реклама споживчих кредитів, що можуть надаватися без документального підтвердження кредитоспроможності споживача (позичальника) або безпроцентних кредитів, чи кредитів під нуль процентів (іншої аналогічної за змістом та сутністю інформації), прямо заборонена.

Розкриття інформації про можливі умови майбутнього споживчого кредитування є ключовим фактором для прийняття споживачем обґрунтованого рішення про одержання споживчого кредиту, а також підвищення рівня довіри

між кредитором та позичальниками. Споживач перед укладенням договору про споживчий кредит має самостійно ознайомитися з такою інформацією для прийняття усвідомленого рішення. Фінансові установи зобов'язані на вимогу клієнта в установленому порядку надати інформацію, визначену ст.12 ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Статтею 9 ЗУ «Про споживче кредитування» встановлено обов'язок для фінансових установ до укладення договору безоплатно надавати споживачеві інформацію за спеціальною формою – паспорту споживчого кредиту, викладену шрифтом одного розміру і типу та в одному форматі друку. Причому прямо заборонено у будь-який спосіб ускладнювати прочитання споживачем такої інформації, у тому числі шляхом її друкування шрифтом меншого розміру, ніж основний текст, злиття кольору шрифту з кольором фону тощо. Безумовно позитивним є обов'язок кредитора безоплатно на вимогу споживача надати йому копію проекту договору про споживчий кредит. Вимоги щодо надання споживачеві вказаної інформації поширюються також на кредитних посередників.

При розкритті інформації щодо умов споживчого кредитування кредитор зобов'язаний повідомити реальну річну процентну ставку, яка розраховується на базі загальних витрат за споживчим кредитом. Постановою Правління Національного банку України від 08.06.2017 р. № 49 затверджені Правила розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит [12]. До загальних витрат за споживчим кредитом включаються, зокрема, платежі за додаткові та супутні послуги кредитора (у тому числі за ведення рахунків), які сплачуються споживачем, пов'язані з отриманням, обслуговуванням та поверненням кредиту, розраховані на дату укладення договору про споживчий кредит, які є обов'язковими для укладення договору про споживчий кредит, а також за послуги кредитного посередника (за наявності). У разі якщо витрати на додаткові чи супутні послуги кредитора, отримання яких є обов'язковим для укладення договору про споживчий кредит, або кредитного посередника (за наявності) не були включені до загальних витрат за споживчим кредитом, платежі за ці послуги не підлягають сплаті споживачем. Якщо укладення договору про надання додаткових чи супутніх послуг третіми особами є обов'язковим для отримання кредиту або для отримання кредиту на умовах, що пропонуються кредитором, споживач має бути прямо проінформований про це у письмовій формі.

Правовою підставою споживчого кредитування є договір про споживчий кредит який, як і договори про надання додаткових та супутніх послуг кредитором і третіми особами та зміни до них, укладаються у письмовій формі (паперовому або електронному вигляді). Серед істотних його умов необхідно звернути увагу на реальну річну процентну ставку та загальну вартість кредиту для споживача на дату укладення договору, оскільки усі припущення, використані для обчислення такої ставки, повинні бути зазначені в договорі, так як споживач не зобов'язаний сплачувати кредитором будь-які платежі, не зазна-

чені у договорі. Кредитодавцеві заборонено у будь-який спосіб ускладнювати прочитання споживачем реальної річної процентної ставки та загальної вартості кредиту для споживача, зазначених у договорі. Умови договору про споживчий кредит, які обмежують права споживача порівняно з правами, встановленими ЗУ «Про споживче кредитування», є нікчемними. Зміна умов договору про споживчий кредит можлива тільки за згодою сторін. Умова договору про споживчий кредит про можливість внесення до договору змін в односторонньому порядку є нікчемною.

Споживач наділяється правом як відмовитися від договору про споживчий кредит, так і достроково його повернути. Так, відповідно до ст. 15 ЗУ «Про споживче кредитування» споживач має право протягом 14 календарних днів з дня укладення договору про споживчий кредит без пояснення причин відмовитися від нього, навіть у разі якщо він отримав грошові кошти, письмово повідомивши про свій намір кредитодавця в межах вказаного строку. Така відмова обумовлюється обов'язком споживача протягом семи календарних днів з дати подання письмового повідомлення повернути кредитодавцю одержані за договором грошові кошти та сплатити проценти за період фактичного користування коштами за встановленою договором ставкою. Будь-яких інших платежів, пов'язаних з його відмовою від договору, споживач не сплачує.

Відмова від договору про споживчий кредит припиняє укладені споживачем договори з надання обов'язкових для отримання кредиту додаткових чи супутніх послуг та породжує обов'язок кредитодавця або третьої особи повернути споживачу протягом 14 календарних днів з дня подання письмового повідомлення про відмову від договору кошти, сплачені ним за фактично ненадані на день відмови від договору такі додаткові чи супутні послуги.

Водночас споживач не має права відмовитися від договору про споживчий кредит, якщо такий договір забезпечено шляхом укладення нотаріально посвідчених договорів (правочинів), а також якщо споживчий кредит, наданий на придбання робіт (послуг), виконання яких відбулося до закінчення строку відмови від договору.

Слід звернути увагу, що ч. 6 ст. 11 ЗУ «Про захист прав споживачів» (у редакції, що діяла до набрання чинності ЗУ «Про споживче кредитування») було передбачено право споживача на відкликання своєї згоди на укладення договору про надання споживчого кредиту без пояснення причин. За змістом наведеної норми у разі відкликання споживачем своєї згоди на укладення договору такий договір має визнаватися неукладеним, оскільки відповідно до ч. 1 ст. 638 ЦК України договір є укладеним з моменту досягнення сторонами у належній формі згоди з усіх істотних умов договору. Якщо згода відсутня, а Закон надавав споживачеві право відкликати свою згоду, то і договір є неукладеним. Тоді підстава для сплати будь-яких процентів та інших платежів, крім фактично одержаних коштів кредиту – відсутня. Судова практика право на відкликання споживачем своєї згоди на укладення договору про надання споживчого кредиту визнавала як право споживача на односторонню відмову

від уже укладеного договору, що не відповідало законодавчим приписам [13]. Тому право на односторонню відмову від договору є більш прийнятним для розуміння учасниками кредитних відносин.

Споживач згідно зі ст. 16 ЗУ «Про споживче кредитування» також наділений правом у будь-який час повністю або частково достроково повернути споживчий кредит, у тому числі шляхом збільшення суми періодичних платежів, з попереднім повідомленням про це кредитодавця або без такого. Споживач у разі дострокового повернення споживчого кредиту сплачує кредитодавцю за період фактичного користування кредитом проценти за користування кредитом та вартість усіх послуг, пов'язаних з обслуговуванням та погашенням кредиту. Встановлення будь-якої плати, пов'язаної з достроковим поверненням споживчого кредиту, заборонено.

Законом України «Про споживче кредитування» суттєво полегшено становище споживача, який допустив порушення договору про споживчий кредит. Це стосується зміни черговості погашення вимог за грошовим зобов'язанням порівняно із загальними положеннями цивільного законодавства. Відповідно до ст. 534 ЦК України у разі недостатності суми проведеного платежу для виконання грошового зобов'язання у повному обсязі ця сума, за загальним правилом (якщо інше не встановлено договором або законом), погашає вимоги кредитора у такій черговості: у першу чергу відшкодовуються витрати кредитора, пов'язані з одержанням виконання; у другу чергу сплачуються проценти і неустойка і лише у третю сплачується основна сума боргу. При цьому споживачі опиняються в ситуації, коли всі їх кошти спрямовуються на погашення вже нарахованих штрафних санкцій, а сама заборгованість не зменшується, оскільки не зменшується база нарахування.

З метою недопущення стягнення з позичальників значних сум нарахувань, ст. 19 ЗУ «Про споживче кредитування» для договору про споживчий кредит імперативно встановлено більш лояльну до споживачів черговість погашення вимог. Так, у разі недостатності суми здійсненого платежу для виконання зобов'язання за договором про споживчий кредит у повному обсязі ця сума погашає вимоги кредитора у такій черговості: у першу чергу сплачуються прострочена до повернення сума кредиту та прострочені проценти за користування кредитом; у другу чергу сплачуються сума кредиту та проценти за користування кредитом; у третю чергу сплачуються неустойка та інші платежі відповідно до договору про споживчий кредит.

Також ст. 21 ЗУ «Про споживче кредитування» значно обмежує відповідальність споживача за договором про споживчий кредит. Крім загальних правил цивільного законодавства про відшкодування збитків за порушення зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним, споживач може бути притягнений до сплати неустойки (штраф, пеня), сукупна сума якої не може перевищувати половини суми, одержаної споживачем кредиту, і не може бути збільшена за домовленістю сторін. Причому пеня за невиконання зобов'язання щодо повернення кредиту та процентів за ним не може перевищувати

подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла у період, за який сплачується пеня, та не може бути більшою за 15 відсотків суми простроченого платежу.

Визначення міри відповідальності споживача протягом тривалого часу було предметом гострих дискусій та спорів у правничому середовищі, викликаних неоднозначним застосуванням судами положень окремих норм Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» [14], щодо розміру пені у правовідносинах споживчого кредитування між фізичними особами – споживачами та банками і іншими фінансовими установами. Статтями 1 та 3 вказаного Закону встановлено, що платники грошових коштів сплачують на користь одержувачів цих коштів за прострочку платежу пеню в розмірі, що встановлюється за згодою сторін. При цьому розмір пені обчислюється від суми простроченого платежу та не може перевищувати подвійної облікової ставки НБУ, що діяла у період, за який сплачується пеня.

Досить довго не було чіткої позиції у правозастосовній практиці щодо поширення/непоширення на громадян – споживачів зазначених законодавчих положень. І тільки у рішенні від 11.07.2013 р. № 7-рп/2013 у справі № 1-12/2013 Конституційний Суд України вказав, що обмеження пені у грошових зобов'язаннях подвійною обліковою ставкою НБУ, що діяла у період, за який сплачується пеня, не поширюється на правовідносини, в яких беруть участь фізичні особи – споживачі. Разом з тим, Конституційний Суд України, дійшовши висновку, що умови договору споживчого кредиту, його укладання та виконання повинні підпорядковуватися таким засадам, згідно з якими особа споживача вважається слабкою стороною у договорі та підлягає особливому правовому захисту з урахуванням принципів справедливості, добросовісності і розумності, рекомендував Верховній Раді України законодавчо врегулювати питання щодо встановлення справедливого розміру неустойки за прострочення виконання позичальниками – фізичними особами грошових зобов'язань у відносинах споживчого кредитування [15, с. 39]. Як вбачається, з прийняттям ЗУ «Про споживче кредитування» вказану проблему вирішено на користь споживачів та встановлено саме такий справедливий розмір неустойки за договором про споживчий кредит.

Висновки. Прийняття ЗУ «Про споживче кредитування» дозволяє:

1. Значно підвищити рівень захисту прав та законних інтересів учасників відносин у сфері споживчого кредитування, в першу чергу споживачів, та довіри між ними. Убезпечити споживачів від ризику помилкового або навіть унаслідок уведення його в оману придбання не потрібних йому кредитних послуг.

2. Посилити гармонізацію національного законодавства із законодавством Європейського Союзу та міжнародними стандартами у сфері споживчого кредитування.

3. Забезпечити сприятливі умови для розвитку економіки України шляхом залучення населенням додаткових кредитних ресурсів для особистих потреб.

Список літератури:

1. Національний банк України: офіційне інтернет-представництво. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1 (дата звернення: 15.09.2017).
2. Ісаєва Н. К. Кредит. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / за ред. Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Юрид. думка, 2012. 1020 с.
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. *Офіційний вісник України*. 2016. № 98. Ст. 3180.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. №1023-XII (в ред. Закону України від 01.12.2005 р. № 3161-IV). *Офіційний вісник України*. 2006. № 1–2. Ст. 1.
5. Про кредитні угоди для споживачів та про скасування Директиви Ради 87/102/ЄЕС: Директива 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23.04.2008 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b19 (дата звернення: 15.09.2017).
6. Глущенко С. В. Кредитний ринок: інститути та інструменти: навч. посіб. Київ: ВД «Києво-Могилянська Академія», 2009. 158 с.
7. Погребняк В. Я. Цивільно-правове регулювання відносин споживчого кредитування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 20 с.
8. Гроші та кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2011. 589 с.
9. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2004 № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
10. Глібко С. В. Деякі питання регламентування надання банками споживчих кредитів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків: Право, 2008. Вип. 15. С. 78–87.
11. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 32. Ст. 1457.
12. Про затвердження Правил розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит: Постанова Правління Національного банку України від 08.06.2017 р. № 49. *Офіційний вісник України*. 2017. № 52. Ст. 1595.
13. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 серпня 2014 р., судовою справою № 6-12237СВ14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40219484>. (дата звернення: 15.09.2017).
14. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Козлова Дмитра Олександровича щодо офіційного тлумачення положень другого речення преамбули Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань». *Вісник Конституційного Суду України*. 2013. № 4. С. 32–41.

References:

1. Natsionalnyi bank Ukrainy: ofitsiine intrenet-predstavnytstvo. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
2. Isaieva, N.K. (2012). Kredyt. *Velikyky entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk*. Iu.S. Shemshuchenko (Ed.). Kyiv: Yuryd. dumka [in Ukrainian].
3. Pro spozhyvche kredyтуvannia: Zakon Ukrainy vid 15.11.2016 r. № 1734-VIII. (2016). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 98, art. 3180.
4. Pro zakhyst prav spozhyvachiv: Zakon Ukrainy vid 12.05.1991 r. №1023-XII (v red. Zakonu Ukrainy vid 01.12.2005 r. № 3161-IV). (2006). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 1–2, art. 1.
5. Pro kredytni uhody dlia spozhyvachiv ta pro skasuvannia Dyrektyvy Rady 87/102/IeES: Dyrektyva 2008/48/IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady vid 23.04.2008 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_b19 (data zvernennia: 15.09.2017).
6. Hlushchenko, S.V. (2009). Kredytnyi rynek: instytuty ta instrumenty. Kyiv: VD «Kyievo-Mohylianska Akademiia» [in Ukrainian].

7. Pohrebniak, V.Ia. (2016). Tsyvilno-pravove rehuliuвання vidnosyn spozhyvchoho kredyтування v Ukraini. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

8. Savluk, M.I. (2011). Hroshi ta kredyt. Kyiv: KNEU [in Ukrainian]

9. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2004 № 435-IV. (2003). *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy, 11, art. 461*.

10. Hlibko, S.V. (2008). Deiaki pytannia rehlementuvannia nadannia bankamy spozhyvchykh kredytiv. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*. Kharkiv: Pravo, issue 15, 78–87 [in Ukrainian].

11. Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh: Zakon Ukrainy vid 12.07.2001 r. № 2664-III. (2001). *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy, 32, art. 1457*.

12. Pro zatverdzhennia Pravyl rozrakhunku bankamy Ukrainy zahalnoi vartosti kredytu dlia spozhyvacha ta realnoi richnoi protsentnoi stavky za dohovorom pro spozhyvchyi kredyt: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 08.06.2017 r. № 49. (2017). *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy, 52, art. 1595*.

13. Ukhvala Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 20 serpnia 2014 r., sudova sprava № 6-12237SV14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40219484>.

14. Pro vidpovidalnist za nesvoiechasne vykonannia hroshovykh zobov'язan: Zakon Ukrainy vid 22.11.1996 r. № 543/96-VR. (1997). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 5, art. 28*.

15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Kozlova Dmytra Oleksandrovycha shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen drugoho rechennia preambuly Zakonu Ukrainy «Pro vidpovidalnist za nesvoiechasne vykonannia hroshovykh zobov'язan». (2013). *Visnyk Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy, 4, 32–41*.

Yanyshen V. P., Phd in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Civil Law Department №1, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: 4633@ukr.net ; ORCID 0000-0002-1495-613X

Law of Ukraine «on consumer lending»: new standards for protection of rights of the borrowers

The issue of legal regulation of consumer lending has been studied taking into account the provisions of the Law of Ukraine “On consumer lending” and the legislation of the European Union in the aspect of harmonization of Ukrainian legislation with the legislation of the European Union and international standards. The criteria of qualification of credit relations as consumer are established. The legal status of the participants in consumer lending relations is determined: the lender, the consumer, the credit intermediaries. The emphasis is on the information obligations of the lender to the consumer. The conditions of the consumer loan agreement are analyzed, in particular, the conditions regarding the size of the real annual interest rate and the total cost of the loan to the consumer at the date of the contract conclusion. The content of consumer rights for refusal from the consumer loan agreement and early repayment of the loan are considered. The guarantees of consumer rights protection of credit services are disclosed both before the conclusion of a consumer loan agreement and during its execution. The provisions of the legislation concerning the specificity of establishing the order of repayment of claims under a consumer loan agreement and the legal limitation of consumer liability are maintained.

Keywords: credit; consumer credit; consumer loan agreement; lender; consumer; consumer responsibility.

Надійшла до редколегії 15.11.2017 р.